

Danielpa Qillqan — Pachak pichqa chunka tawañiqin

Entiendenapaq Danielpa Qhipa Rikuchisqanta: Belteshazzarpa Ancha Kanchaynin chaymanta Profeciapas Qhawayman Hich'arisqan

Jeff Pippenger
2024-03-23

Danielpa qhipa rikchayninqa qhipa kimsa kapítulomanta rurasqa kachkan. Chay kimsa kapítulokunamanta ñawpaq kaqmi, chay hina chay kimsa kapítulokunamanta qhipa kaqpas, Danielpa experiencianta reqsichin; chawpi kapítulotaqmi profético historiata reqsichin, mayqinchus llullakuq norte reypa qhipa hatariyninta hinaspa urmayninta rimarin. Ñawpaq kapítuloqa qhipa kapítulohina kachkan, chawpi kapítulotaq llullakuq norte reypa hatariyuyninta rikuchin. Danielpa qhipa rikchaynin, Hiddekel mayu rikchayqa, Alpha hinaspa Omegaq firmanwan apasqa kachkan, paymi Cheqaqa. Danielpa qhipa rikchayninta qallarispayku, huk ñiqimanta qallarisun.

Persiapa qhapaq rey Ciropa kimsay wata kamachikuyninpi, huk imapas Danielman sut'inchasqa karqa, paypa sutintaq Beltsasar nisqa karqa; chay imataq cheqaqmi karqa, ichaqa señalasqa pacha unaymi karqa. Paymi chay imata entienderqa, hinaspataq rikuchisqamantapas yuyayniyuq karqa. Daniel 10:1.

Kay versopiqa iskaynin cheqaqkuna tiyan. Ñawpaq kaqmi Danielpa sutin “Belteshazzar” nisqa.

Eunucokunapa kurakninmi sutikunata qorqa: Danieltataqmi Beltesasar sutita churarqa; Hananiasmanmi Sadrac sutita; Misaelmanmi Mesac sutita; Azariasmantataqmi Abed-nego sutita. Daniel 1:7.

Danielqa sutinta hukwan “Beltesasar” sutiwan capítulo hukpi, hinaspataqa manam kutin “Beltesasar” sutichasqachu kachkan, qhipa rikuyñin qallarisqan kama. Chayraykum Beltesasarqa sutin kachkan ñawpaq hinaspa qhipa testimoniunpi. Sutip tikrasqanqa profeciapi rikuchin Dioswan llaqtanpa pacto nisqapi tupanakuyninpa unanchanta. Señorqa Abramwan Saraiwan pactota ruraspaqa, sutinkunata tikrarqan Abrahamman hinaspa Sarahman. Jacobpa sutintaqa Israelman tikrarqan, hinaspataq qhipa p'unchaykunapi pacto llaqtanman musuq sutita qonanta prometin.

Sionrayku mana upallasaqchu, Jerusalénraykutapas mana samarisaqchu, chay llaqtap chanin kaynin k'anchariynin hina llusqsimunankama, salvasqannintaña rawraq mechero hina rikurimunankama. Hinallataq mana judío nacionkunapas qanpa chanin kayniykita rikusunkiku, llaqa reykunapas qanpa gloriaikita; hinaspa musuq sutiyoqmi kanki, mayqentachus Señorpa simin sutichanqa. Isaías 61:1, 2.

Filadelfiapi kaqkunaman, qhipa p'unchaykunapi pachak tawa chunka tawa waranqankuna kasqankuman, Paypas kay nisqata prometen.

Atipaykuqtaqaqqa, paytan ruwasaq Diosniypa templonpi huk sayaq pilarta hina, manataqmi hayk'aqpas llusinqachu: hinaspa paypa patanman qillqasaq Diosniypa sutin, Diosniypa llaqtanpa sutinpas, chay mushuq Jerusalén sutiyaq, hanaq pacha-manta Diosniymanta uraykamuq; hinaspa paypa patanman qillqasaq mushuq sutiya. Pipas rinriyuq kaqqa, uyariychun Imayna Espíritu iglesiakunaman rimashan chayta. Apocalipsis 3:12, 13.

Profetakuna qhipa p'unchaykunapi Diospa llaqtanta rikuchinku, hinaspapas Abrahammanta, Saramanta, Israelmantapas mana hina, Belteshazzar sutipa chiqap nisqenqa mana reqsisqachu. Diospa qhipa p'unchay llaqtanman sutichasqan, paykunawan rimanakuyninmanta pacto-ninpaq rikuchiq sutinga, mana reqsisqa sutim, chay sutita paykunaman qusqan p'unchaykama. Belteshazzar sutinga Danielta reqsichin Diospa pacto llaqtan Philadelphia nisqapaq qhipa p'unchaykunapi; ichaqa chiqap sutinga sello churakuykama pakasqa kachkan, imaraykuchus sutinga paykunapa urkukunapi qillqasqa kachkan, chayllapitaq sello-pas qillqasqa kachkan.

Hinaspan qhawarirqani; uyarisqaykiman hina, Sion urqu patapi huk Cordero sayasharqan, paywan kusaqtaq pachak tawa chunka tawayoq waranqa runakuna karqanku, paypa Yayanpa sutinta urkunankupi qelqasqata apaqkuna. Apocalipsis 14:1.

Danielqa sutintaqa Belteshazzar nisqa sutiyaqmi capítulo hukpi, hinaspataq capítulo chunka piwanpas; chayhinataq pay kikinta reqsichikun ñawpaq angelpa kuyuriyninpa, hinaspataq kimsaq angelpa kuyuriyninpa unanchaqqin hina; capítulo hukqa ñawpaq angelpa willakuyninta rikuchin, imaynachus ñawpaq qillqasqakunapi aswan sut'inta detalladota ñawpaqman reqsichisqa karqan hina. Chayrayku capítulo chunkakuna kimsaq angelpa kuyuriyninta, hinaspa qhepa p'unchaykunapi kawsakantinkunatawan tratoyuq llaqtanta rikuchin. Chay versículotaq Belteshazzarta reqsichin 1989 watapi qallarisqa reformapa kuyuriyninpi kichasqa yachay yapakusqanta entiendenkunapa unanchaqqin hina. Kayqa rikuchisqa kachkan Danielpa (Belteshazzarpa) yachasqanmanta sinchi énfasis rurasqawan.

Danielqa riqsichisqa kachkan chay “rimanata” yachasqanmanta, mayqinchus “Danielman revelasqa karqa”, hinallataq “chay rimana cheqaq karqa, ichaqa señalasqa pacha unay karqa; paytaq chay rimanata entienderqa, hinaspataq musuq yuyaywan rikch'ayninta entienderqa.” Danielqa chay “rimanata” entienderqa, hinallataq “rikch'aynintapas.” Hebreo simi “dabar” nisqaqa, chay versículopi “rimana” nisqaman tikrasqa kachkan, chaytaq “simi” nin. Profecía hinaqa chay “simi”qa iskayninta rikuchin: “qanchis kutikuna” nisqa rikch'ayta, hinallataq Cristotapas, paymi Simi. “Qanchis kutikuna” nisqapas, Cristopas, wasichaqkunap wasichunakusqan Rumi kanku, hinaspa Danielqa chay Simiq simbologíanpi iskaynin elementokunata entienden huk llaqtata rikuchin.

Daniel qanchis pusaqniyuqpi, iskay chunka kimsayuq versículopi tarisun huk versículota ancha hatun yupaychasqa, iskay waranqa kimsa pachak watakunapaq chaymanta iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watakunapaq pacha willakuykunawan tupaq, chaykunap rikuchisqa kanku Daniel pusaqniyuq kapitulopi, chunka kimsayuq versículopi tapuywan, hinaspa chunka tawayuq versículopi kutichiywan. Tapuy nin: “Maykamaqmi kanqa chay ‘chazon’ visión, mayqen reqsichin santuariota hinaspa ejercitota saruchiyta, chayta paganismo ruwarqa, chaymantataq papalismo?” Chay saruchiyqa iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watata hap'irqa, Levítico iskay

chunka suqtayuppi “qanchis kuti” nisqapa hunt’akuyninpi.

Kutichiskakuy kimsa chunka kimsayoq versículopi tapukuymanta ishay waranqa kimsa pachak watakama kasqa; chaymantaq sarusqa karqan ch’uya wasiqa pichasqa kanqa. Chay ishay waranqa kimsa pachak watayuq “mareh” rikuyqa iskaynin pacha willakuykunata huñunaykachin. Daniel qanchis isqonniyuq t’aqapi ishay chunka kimsayoq versículopin Gabrieltaq Danielta pusashan iskaynin rikuykuna imayna tinkisqankuta unanchanampaq.

Mañakuykikuna qallariyninpi kamachikuy llusqirqa, chayrayku qamman hamurqani qanta willanaypaq; ancha kuyasqa kanki. Chayrayku kay rimayta entiendenayki, musquykunatapas allinta yuyaykuy. Daniel 9:23.

Kaypi “entiendey”, “consideray” nisqakunaman tikrasqa simiqa hebreo simipi “biyn” nisqanmi, hinaspa chayqa “yuyaypi rak’iy” niyta munan. Gabrielqa Danielman willan “asuntota”wan “rikch’ayninta” yuyaypi rak’inanpaq. Kaypi “rikch’ay” nisqa simiqa hebreo simipi “mareh” nisqanmi, hinaspa chayqa ishay waranqa kimsa pachak watakunapa rikch’ayninmi, mayqinchus 22 octubre 1844 p’unchawpi tukukapun. “Asunto” nisqaman tikrasqa hebreo simiqa, chunka kaq kapitulopa huk kaq versículonpi “cosa” nisqaman tikrasqa kikillan siminmi. Chayqa hebreo simipi “dabar” nisqanmi, hinaspa chayqa ishay waranqa pichqa pachak ishay chunka watakunapa rikch’ayninta qhawachin, mayqinchus hinallataq 22 octubre 1844 p’unchawpi tukukapun.

Chunka qanchis kaq chunka capítuloq huk ñiqin versículonpi, Diospa pacton llaqtan qhipa p’unchaykunapi Belteshazzarwan rikuchisqa kanku, paykunay yachay mirayninta 1989 watapi tukukuy p’unchaypa chayamuyninpi hamuqta unanchasqanku, chaymi ishay rikuykunapa t’inkisqanta entiendenankupaq atirqanku, mayqinchus ñawpaq angelpa kuyuyinmanta Millerita runakuna sapa chikllanta entienderqanku. Chay versículopi, “imapas” nisqawan rikuchisqa rikuyqa ishay profeciakunamanta aswan hatun kaqmi sut’inchasqa kachkan, imaraykuchus versículopi “imapas” nisqaman ishay kutita rimarisqa chawpinpi Daniel sut’inchay chay “imapas”paq (dabar) churakusqa pacha “hatun-unay” kasqanta, rikuywan (mareh) tupachispa.

Persiapa rey Ciroq kimsa wata kamachikuyninpi, huk asuntoqa Danielman sut’inchasqa karqa, paypa sutintaq Beltsasar nisqa karqa; chay asuntoqa cheqaqmi karqa, ichaqa señalasqa pachapa unaymi karqa; paytaq chay asuntota entienderqa, hinaspa rikuchisqanmanta yuyayniyoq karqa. Daniel 10:1.

Siete tiemponak sut’i chiqaq kayqa, Milleritakuna willakusqankumanta aswan hatun pacha willakuy kasqanta, Laodicea Adventismon mana chaskinchu, huk qillqasqa pasajeta paykuna kikinkupaq chinkachikuyninkuman qewispa. 1863 watapi hatarikuypi “siete tiemponak” nisqata qichuspa, iskaynin willakuykunap tinkuyninta mana rikunkuchu, hinaspa qatiq pasajellatam rikuyta atinku, icha munanku, ishay chunka kimsa pachak watakunata sut’inchasqanta.

“Cristopa ñawpaq hamuyninpi ‘qhapaq suyupa alli willakuyninta’ willaraq discípulokunapa experiencianqa, paypa ishay kaq hamuyninta willaraqkunapa experiencianwan tupaqnin karqan. Imaynan discípulokuna llusqispa willakurqanku: ‘Pachapa hunt’asqanñam, Diospa suyunnataq qayllañam kachkan,’ chayhinallataq Millerwan paypa yanapakuqmasinkunapas willakurqanku Bibliapi rikuchisqa aswan hatun, qhipa profético tiempopas tukukuyapaña

kasqanta, taripaypas qayllañam kasqanta, wiñay qhapaq suyuñataq qallariykachisqa kananpaq kasqanta. Discipulokunapa tiempomanta willakuyninqa Daniel 9 pi qanchis chunka semanakunapi sayasqa karqan. Millerwan paypa yanapakuqmasinkuna qusqanku willakuyninqa Daniel 8:14 pi iskay waranqa kimsa pachak p'unchaykunapa tukukuyninta willarqan, chaymantaq qanchis chunka semanakuna huknin parten kasqan. Sapankankupaq willakuyninkupas chay sapa hatun profético periodopa huk sapa t'aqan hunt'akuyninpi sayasqa karqan.” The Great Controversy, 351.

Ama qhipa kay qillqapi kaq umalliq yuyayta pantachiychu. Laodicea Adventismonqa manam kay pachaman yachachinchu Milleritakuna yuyasqankuta, pichus mayllataq maqllapusqa kananpaq santuarioqa hanaq pacha santuario kasqanta; paykuna, hinallataq mayqin runakunachus historiapa qillqasqankunata qhawayta munanku, yachanku Milleritakuna iñisqankuta maqllapusqa kananpaq santuarioqa kay pacha kasqanta. Kay qillqa, mayqintaq Laodicea Adventismo paykunapa kikin chinkayninkupaq qiwichin, kaymi: “chayhina Millerwan yanapakuqmasinkuna willakurqanku Bibliapi rikuchisqa aswan unayniyuq hinallataq qhipa profético tiempoña tukukuypaqña kasqanta”, nispa; chaytaqa sinchita rimanku Danielpaq pusaq kaq capitulopi chunka tawa kaq versiculopi nisqa iskay waranqa kinsa pachak watakuna kasqanta.

Adventismopa kikin historianta qillqasqankuna kikinmi reqsichin, kimsa pachak Millerita willakuq predicadorkuna LLAPANmi 1843 watapi pionerokunaq chartninta presentacionninkupi llamk'achirqanku, chay chartpitaqa ancha sut'ita rikukun, hinallataq wakin historiak willakuyninkunapipas, “qanchis kuti,” (iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka wata), chaymi karqan profecía mayqentaq paykuna reqsirqanku “aswan hatun hinallataq qhepa profético pacha” nispa, mayqanpas “tukukuymañña qayllaykusqa” karqan. 1863 watapi hatarikuyninku rayku, maypachachus “qanchis kuti” nisqaq cimientopi rumiyninta mana chaskirqankuchu, kunanqa ñawsa hina kallpachakunku, Hermana White nisqaqa The Great Controversy qillqapi pasajepi sayasqa historiata musuqmanta qillqashan nispa.

Daniel chunka tawa kaq chunka qhapaq ñiqinpa huk ñiqinpi, Belteshazzarqa qhepa p'unchawkunaq Diospa llaqtanta reqsichin, paykunataq entiendenmi Daniel chunka pusaqniyuq qhapaqpi, chunka kimsañiqin chaymanta chunka tawayuq ñiqinkunapi tapuytapas kutichiytapas, Sister White nisqanman hina, Adventista iñiypa tiyanan qallariynin chaymanta chawpi sayaynin kasqanta. Chay ñiqinpi Danielpa reqsichisqa rikuchiyqa, Diospa qhepa p'unchawkunaq pactopi llaqtanwan Laodicea nisqaman hina Adventismo kaqwan hukmanta hukman rakisqanta señalashan, paykunaqa 1989 watapi yachay yapakusqanta entiendenmi.

Persiapa rey Ciroq kinsa watanpi huk imapas Danielman sut'inchasqa karqa, paypa sutintaq Beltsasar nisqa karqa; chay imataq cheqaqmi karqa, ichaqa churasqa pacha unaymi karqa. Paymi chay imata entienderqa, hinaspataq musquyninpa sut'inchayninta allinta yacharqa. Daniel 10:1.

Chay huk ñiqin versículonga Hiddekel mayu qopi qosqa rikch'aypa qallariyninmi, chaymi tukun chunka iskayniyuq capítulope. Chaypim tarinchik Danielpa libronpa kichasqa kayninta pacha tukukuypi; chayraykun Danielpa iskayninta “imapas” nisqatawan “rikch'ay” nisqatapas entiendenanpaq rikurichisqa kasqanqa, chay entiendenkukuqkunawan tinkisqa kachkan, paykunaqa

“yachaqkuna” sutichasqa kanku, mana entiendenkukuqkunamanta hinallataq “millay runakuna” sutichasqa kaqkunamanta t’aqakuspa. Chunka iskayniyuq capítulopa chunka versículonpin iskay clase runakunapa chay t’aqanakuy rikurichisqa kachkan.

Achkakunaqa pichasqa, yurakch’asqa, hinaspa pruebanakusqa kanqaku; ichaqa mana allin runakunaqa mana allinta ruwaspalla kawsanqaku; hinaspa mana mayqen mana allin runapas entiendenqachu; ichaqa yachaqkunaqa entiendenqaku. Daniel 12:10.

“Yachaqkuna” entienden, mana alli runakunaqa mana entiendenchu, hinaspa “entienden” nisqaman tikrasqa simiqa kikin siminmi, imatachus riqsichirqanchik iskay chunka kimsayuw versículopi, qanchis pusaqniyuq t’aqapi. Chayqa hebreo simi “biyn” nisqam, chaymi yuyaypi t’aqayta nin. Mana alli runakunaqa mana entiendenchu yachaypa yapakuyninta, imaraykuchus mana munankuchu iskay rikuykunata yuyaypi t’aqayta, chaykunapaq cheqaqkuna kanku, Beltesarpa entiendesqanman sut’inchasqa, huk versículopi, Beltesasar sutiwan reqsisqa kaptin, mana Daniel sutiwanchu. Huk versículopiqa payqa Diospa qhepa p’unchaykunap pacto llaqtan hina reqsisqam, hinaspa reqsisqataqmi iskay rikuykunata entiendenqakuna hina, chaykunamanta Diospa llaqtanqa yuyaypi huk t’aqayta ruwanankupa. Jesusqa huk imapa tukukuyninta qallariyninwanmi rikuchin, hinaspa chunka iskayniyuq t’aqapi, yachaqkunaqa chay iskay waranqa kimsa pachak watayuq profeciata entiendenqakuna kanku, hinaspa “aswan unay hinaspa qhepa” pacha profeciawan chiqan tinkuyninta, chayqa iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watayuqmi.

Qatiq qelqaqa qelqakuyta Danielpa qhipa rikuyinmanta hamuq qelqapi.

Llaqtaykunapaq yachay pisi kasqanraykum chinkachisqa kanku: qanmi yachayta qhesachirqanki, chayraykun noqapas qanta qhesachisqayki, amaña sacerdotey kanaykipaq; Diosniykupa kamachikuyninta qonqarqusqaykiraykun noqapas wawaykikunata qonqarusaq. Oseas 4:6.

Qankunapas kikinpas kawsak rumikunahina, huk espirituyoq wasi hina hatarichisqa kankichik, huk ch’uya sacerdotekuna kayman, Jesucristo rayku Diosta kusichiq espirituyoq qowaykunata haywanaykichikpaq. Chayraykun qillqasqapi nisqa kashan: “Qhawariy, Sionpi churani huk akllasqa, ancha chanin esquina umalliq rumita; paypi ñiqqa mana pinkachisqa kanqachu,” nispa. Chaymi qankunapaq, ñiqkunapaq, payqa ancha chaninniyoq; ichaqa mana kasukuqkunapaqqa, “wasi ruwaqkunapaq mana chaskisqanku chay rumita, chay kikinmi tukusqa esquina umalliqman,” hinallataq “mitk’achiq rumi, urmachiq qaqa,” simita mana kasukuspa chaypi urmaqkunapaq; chaymanmi paykuna churakusqa karqanku. Ichaqa qankunaqa akllasqa miraymi kankichik, rey sacerdote ayllu, ch’uya nación, Diospa sapaqchasqa llaqtan; tutayaymanta admirakuypaq k’anchayninman waqyasunqiykichispaq alabayninkunata willakunapaq. Ñawpaq p’unchawkunapiqa mana llaqta karqankichikchu, kunanmi ichaqa Diospa llaqtan kankichik; mana kuyapayta chaskiq karqankichikchu, kunanmi ichaqa kuyapayta chaskirqankichik. 1 Pedro 2:5–10.

Hinaspataqmi yupaychaychis Señorninchikpa unay-paciencia qespichiy kasqanta; hinallataq munasqa wawqinchik Pabloqa payman qusqa yachayman hina qamkunaman qillqarqam. Hinallataq llaqa cartankunapipas kaykunamanta rimarqan; chaykunapi wakin imakunam

kashan sasa entiendenapaq, mana yachaqkuna, mana takyaqkuna ima qiwispa huk Escritura-kunatapas hina, kikinkupa chinkayninpaq. Chayrayku, munasqaykuna, ñawpaqmantapacha kaykunata yachaspa, allinta cuidakuychis, ama millay runakunapa pantayninwan aysasqa kaspas, kikiykichik takyasqa sayariyniykichikmanta urmaychischu. 2 Pedro 3:15–17.

Kaykunata yuyarichiy, Señorpa ñawpaqenpi kamachispa ama simikunamanta mana imapipas allinpaq kasqantaqa churanakuychikchu, aswanpas uyarikkuqkunata urmachinapaq. Chayrayku kallpachakuy Diosman chaskisqa rikuriykipaq, mana p'inqayniyuq llamk'aq hina, cheqaq kaypa siminta allinta rak'ispa. Ichataq qhelqa mana yupaychasqa, yanqa rimasqakunamanta karunchakuy; paykunaga aswanraq mana Diosman yupaychayniyuq kayman wiñanqaku. 2 Timoteo 2:14–16